

Reykjavík, 9. desember 2019

Umhverfis- og auðlindaráðuneyti
Skrifstofa landsgæða
101 Reykjavík

**Efni: Umsögn Samorku um áform um frumvarp til laga um hálendisþjóðgarð,
samráðsgáttarmál nr. 290/2019**

Samorka þakkar tækifærið til að veita umsögn um ofangreint mál.

Þverpólitísk nefnd um stofnun þjóðgarðs á miðhálandi Íslands sem verið hefur að störfum frá því í apríl 2018 hefur nú skilað lokaskýrslu sinni og tillögum. Samorka, samtök orku- og veitufyrirtækja hefur fylgst með vinnu nefndarinnar, mætt á fundi hennar og skilað umsögnum um einstaka áfanga í vinnu hennar. Formlegt samráð annað hefur hins vegar ekki verið haft við Samorku eða aðildarfyrirtækin.

Samhliða hefur Umhverfis- og auðlindaráðuneytið nú lagt inn til samráðs ofangreind áform um frumvarp um miðhálandisþjóðgarð.

Samorku hefur í sinni vinnu eðli málsins samkvæmt fyrst og fremst hugað að hagsmunum orkuvinnslu, -flutnings og dreifingar og gert kröfu um að í forsendum þjóðgarðs skuli taka tillit til þeirrar starfsemi sem nú er innan mögulegra þjóðgarðsmarka sem og laga um orkunýtingaráætlun (rammaáætlunar) og síðast en ekki síst til framtíðar orkustefnu fyrir Ísland. Í orkustefnu er mikilvægt að mælt sé fyrir um með hvaða hætti tryggja á orkuöryggi landsins til langrar framtíðar og með hvaða hætti Alþingi sér nýtingu orkuauðlinda sem eina af áframhaldandi grunnstoðum í efnahag landsins.

Á hálendinu eru fjölmargir orkunýtingarkostir sem sumir hafa komið til mats hjá verkefnisstjórn rammaáætlunar en aðrir ekki. Þá verður einnig að gera ráð fyrir nýjum orkunýtingarkostum t.d. í vindorku. Á því er enginn vafi að miðhálandið er orkuforðabúr Íslands í margþættum skilningi og græn sjálfbær orka getur áfram orðið stór þáttur í efnahag okkar og framlagi Íslands til loftslagsmála. Síðast en ekki síst ber að leggja áherslu að meginflutningskerfið geti legið um miðhálandið og það liggi þá eftir atvikum að hluta til í jarðstreng eins og gert er ráð fyrir í kerfisáætlun Landsnets. Sama á einnig við um dreifikerfi raforku og eftir atvikum flutningsleiðir jarðvarma vegna hitaveitu.

Við eru því að horfa til þess hver skuli vera mörk mögulegs þjóðgarðs annars vegar, en hins vegar þeirrar nýtingar sem verður heimiluð innan marka hans.

Með framangreint í huga er ánægjulegt að nefnd um miðhálendisþjóðgarð skuli hafa komist að þeirri mikilvægu niðurstöðu að miðhálendisþjóðgarðsmörkin sem slík ákvarði ekki hvaða orkunýting muni fara fram á miðhálendinu. Heldur skuli það byggjast á áætlun Alþingis um orkunýtingu og flutning raforku og þá jafnframt að hún skuli taka mið af stefnumarkandi áætlunum þar að lútandi. Úfærsla á stjórnar- og verndaráætlun þjóðgarðsins þarf síðan að taka mið af þessu, nema niðurstaðan verði sú að framtíðar orkunýtingar og -flutningssvæði séu skilgreind utan formlegs þjóðgarðs, þ.e landnýting stakra orkunýtingarsvæða eins og segir í skýrslu nefndarinnar. Alveg þarf að vera skýrt að ákvörðun um miðhálendisþjóðgarð bindi ekki hendur Alþingis og ráðgjafanefndar hennar (verkefnisstjórnar), þegar kemur að því að meta orkunýtingarkosti og röðun þeirra í flokka, verði niðurstaða Alþingis sú að orkunýtingarsvæðin verði innan þjóðgarðsmarkanna.

Alþingis bíður því að tryggja að orkunýting og orkuflutningur geti farið fram á miðhálendinu hér eftir sem hingað og ákvörðun þar að lútandi byggi á lögum um verndar- og orkunýtingaráætlun.

Þau gögn sem nú eru til kynningar í samráðsgátt eru tvö. „Áform um lagasetningu“ og síðan „Mat á áhrifum lagasetningar“.

Fyrra skjalið er í aðalatriðum byggt á ofangreindri vinnu miðhálendisþjóðgarðsnefndarinnar og ráðuneytisins og ekkert nýtt sem þar kemur fram annað en að frumvarp sé áformað. Þar kemur líka fram það sem virðist vera afstaða nefndarinnar að þau fyrirtæki sem standa að orkuframleiðslu og -flutningi teljist ekki vera hagsmunaaðili við vinnslu málsins. Í síðara skjalinu ber það sama við þegar talað er um atvinnurekstur og efnahagsleg áhrif, með öllu er sneitt framhjá orkuframleiðslunni sem atvinnugrein. Niðurstaðan „á ekki við“ kemur sérkennilega oft fyrir þegar þessi grundvallaratvinnugrein og hlutdeild hennar í efnahag landsins er annars vegar og ætti að kveikja einhver ljós, sér í lagi ef friðun hálendisins fyrir auðlindanýtingu er markmið umhverfis- og auðlindaráðherra.

Að öðru leyti vísar SAMORKA til umsagna einstakra aðildarfyrirtækja.

Virðingarfyllt,

f.h. Samorku

Baldur Dýrfjörð lögfræðingur